

HİLÂLİ GÖRÜNCE ETTİĞİ DUALAR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû biihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr...

Kâne'n-nebiyyü kemâ ruviye ennehû kân:

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ صَرَفَ وَجْهَهُ عَنْهُ

(خ. عن قتادة مرسلًا)

RE. 533/13 (*Kâne izâ rae'l-hilâle, sarafe vechehû anhu*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada ve ahirette üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek âdetlerinden, îtiyatlarından, hâlinden, şemâilinden, sîretinden rivayetleri okumaya devam ediyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşidleri olan ulemâ-i muhakkikîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsî eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir Fâtîha, üç İhlâs- ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım, buyurun!

a. Hilâli Görünce Yüzünü Ondan Çevirirdi

Mukaddimedede metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'lEhâdîs* isimli hadis kitabının 533. sayfasındaki 13. hadis-i şeriftir.

Katâde RA'dan mürsel olarak rivayet edildiğine göre:¹

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ صَرَفَ وَجْهَهُ عَنْهُ

(خ. عن قتادة مرسلًا)

RE. 533/13 (*Kâne izâ rae'l-hilâle, sarafe vechehû anhu*)

(*Kâne izâ rae'l-hilâle*) “Peygamber SAS Efendimiz, hilali gördüğü zaman, (*sarafe vechehû anhu*) yüzünü ondan çevirirlerdi.”

Aşağıda gelecek hadislerde de hilali gördüğü zaman yaptığı duaları göreceğiz.

¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.287, no:4429; Katâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.79, no:18046; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.188, no:6692.

Yüzünü çevirmesinin izahında, şerhte deniliyor ki:²

أَنَّ حِكْمَةَ صَرْفٍ وَجْهَهُ عَنْهُ الْجُنُوحُ إِلَى قَوْلِ أَبِيهِ
إِبْرَاهِيمَ لَا أَحَبُّ الْأَفِيلِينَ

(Enne hikmete sarfi vechihî anhu el-cünûhu ilâ kavli ebîhi ibrahîme: Lâ uhibbu'l-âfilîn.)

Hz. İbrahim AS'ın kavmi, zamanındaki cahiller, müşrikler, gafiller aya, güneşe, yıldızlara, puta tapıyordu. İbrahim AS onların hep taptığı şeyleri göz önünde bulundurdu, hepsine bir göz attı, baktı. Aya baktı, güneşe baktı; bir müddet gökyüzünde duruyorlar, ondan sonra batıp gidiyorlar:

قَالَ لَا أَحَبُّ الْأَفِيلِينَ

(الأنعام: ٧٦)

(Kâle lâ ühibbü'l-âfilîn) “Ben batıp giden şeyleri, öyle âciz yaratıkları sevmiyorum, sevmem.” dedi. (En'am, 6/76)

Bütün bunların tapındığı varlıkları, gök cisimlerini inceledikten sonra dedi ki:

“—Bunlar kulların tapınmasına liyakatli varlıklar olamaz. Ben bunların hepsini yaratan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne bağlandım, yönümü ona döndüm, ancak ona ibadet ederim.” dedi. Hepsinden sarf-ı nazar etti; yüz çevirdi.

İbrâhim AS'ın mantıkî muhakemesiyle,

² Feyzü'l-Kadîr, c.V, s.171, no:6692.

müşahedesıyla anlıyoruz ki insanoğlu aklıyla, muhakemesiyle Cenâb-ı Hakk'ın varlığını ve birliğini anlayabilir. Çevresine baktığı zaman hem varlığını sezer, anlar, hem de birliğini anlar. İki üç, beş tane olamayacağını gayet net olarak akıl ve muhakeme ile anlar. Kur'ân-ı Kerîm'de de Allah-u Teâlâ buyuruyor ki:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

(الأنبياء: ٢٢)

(*Lev kâne fîhimâ âlihetün illa'llàhu lefesedetâ*)
“Eğer Allah'tan başka ilâhlar olsaydı yerde gökte, kâinatın düzeni alt üst olurdu.” (Enbiyâ, 21/22)

O zaman Yunanlıların hikâyelerine dönerdi iş. Zeus kızıyor, yıldırımlar yağdırıyor. Şarap tanrısı öbür tarafta bir şey yapıyor. Deniz tanrısı başka bir şey yapıyor. Bir sürü saçma sapan tanrılar birbirleriyle kavga ediyor, çekişiyor. Öyle olur.

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) “Allah'tan başka güç kuvvet sahibi yoktur, güç kuvvet onundur.”³

³ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1276, *Dua* 34/16, no:3878, Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.3, s.226, no:946, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.1, s.299, no:1003, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.5, s.33, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.15, s.1376, no:43612.

Gücün, kuvvetin sahibi, ancak bir tanedir. Birkaç tane otorite oldu mu darmadağın olur. Yerde, gökte nizam kalmaz. Oradan da anlayabilir insan.

Etrafını dikkatle incelediği zaman da bu kainâtın boş olmadığını, sahipsiz olmadığını ve intizamsız olmadığını anlar. İntizamsız gibi görünen şeylerin bile incelendiği zaman altında bir intizam, bir incelik olduğunu sezer.

Dünya güneşin etrafında eliptik bir yörünge ile yörünge takip ederek dönüyor. Yani güneşin etrafında dairevî olarak muntazam bir şekilde dönmüyor, şöyle yamuk bir tarzda dönüyor. Bazen güneşe yaklaşıyor, bazen uzaklaşıyor. Bu intizamsızlık niye? Güneşe hep aynı mesafede olsa ya?

Güneşe hep aynı mesafede olsa, mevsimler olmayacak; yaz olmayacak, kış olmayacak, bitkilerin tohumlarının soğuklaması, yeşermesi olmayacak. Dünyanın her tarafı kavrulur. Düşünün, yazın bütün sene boyunca kesiksiz devam ettiğini... Ne su, ne bitki kalır, ne rahat, ne huzur kalır.

Onun öyle bir elips şekli çizecek tarzda... Elipsin bir odağında güneş var; bir yakına geliyor, bir uzağa gidiyor. Sonra Dünya güneşin etrafında dönerken şöyle yamuk durup öyle dönüyor, dik dönmüyor, 23 derece meyilli dönüyor. 90 derece dik değil de 23 derece daha yatık olarak dönüyor. Öyle döndükçe o zaman da bir güney yarımküre, bir kuzey yarımküre, mevsimden ve güneşten istifade ediyor. Hepsi hikmetli.

O eğriliğin, o yamuk dönüşün hikmeti var, her şeyin hikmeti var.

Bütün varlıkların, maddelerin istifade ettiği su, acaip bir madde! Her şeyi eritiyor. Sonra, donduğu zaman katısı üstüne çıkıyor, hafif oluyor. Su donduğu zaman, katı hâli sıvı hâlinden daha hafif oluyor. Halbuki demiri eritseniz, içine erimemiş demir

atsanız dibine çöker. Başka bütün maddelerin katı hâli dibine çöker, sıvısı daha hafiftir. Ondan sonra daha da ısıtırsanız, buhar olur gider. O daha hafiftir. Suda öyle değil.

Onu da “Neden acaba böyle?” diye düşünüp taşıyorsunuz. Bakıyorsunuz ki bütün varlıkların istifade ettiği, hayatın üzerine kurulmuş olduğu bu kıymetli su maddesinin böyle acaipliğinde fayda var, hikmet var. Çünkü donan kısmı üste çıktığı zaman altı sıcak kalıyor. 4 derecede en ağır oluyor. Ağır olan kısmı dibe gidiyor, sıcaklığı yaşam için müsait...

Donduğu zaman, sıfır dereceyi bulduğu zaman üste çıkıyor. Böylece su dibine kadar donmaktan ve içindeki varlıkların ölmesinden korunmuş oluyor. Bir kış geçse, suyunda katısı olan buz ağır olsa dibine çökecek, dibine çökecek... On bin metre okyanus derinliği aşağıdan yukarıya kadar buz olacak. Erimez artık o; okyanusta hayat bitti. Ne deniz kalır, ne hayat kalır...

Her şeyde bir intizam var. Onun için:

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

(فاطر: ٢٨)

(*Innemâ yahşâ'llâhe min ibâdihi'l-ulemâ'*)
“Allah’tan en çok alim kulları korkar.” (Fâtır,
35/28) Onun varlığını, kudretini sezer de ondan
korkar. En çok alimler korkar.

Cahil? Cahil anlamaz ki! Cahil, ahmak, dolaşır
ortalıkta; Allah’ın kudretini bilmez, etraftaki
sanatı, sanattaki ustalığı, inceliği bilmez,
güzelliği sezmez, faydayı anlamaz; gafil gafil
gezer. Ama alimler anlar, inceleyen anlar.

Bakın, biz dağ taş diyoruz; bunların hepsinin
içi gayet muntazammış. Molekülleri, atomları
varmış; hepsi belli bir düzen, intizam içinde o
maddeleri teşkil ediyorlarmış. Gecenin, gün-
düzün peş peşe gelmesinde, rüzgârlarda, yağ-
murlarda, denizlerde, bulutlarda, yeryüzünde-
ki suların miktarında, havanın içindeki azotun
oksijenin miktarında, hepsinde hikmet vardır.
Alimler bir inceliyor, bakıyorlar ki eğer oksijen
biraz daha fazla olsa yandık. Biraz daha azot
fazla olsa başka türlü zararlar olacak.

Demek ki akli olan insan için, ne kadar derin
olursa akli o kadar iyi, o kadar faydalı... Ne
kadar akli çoksa, ne kadar görgüsü, bilgisi
ileri ise, âlet yapabiliyor da daha derin
inceleyebiliyorsa... Buyur geç mikroskobun
başına... Teleskopun geç karşısına... Buyur, en
ince cihazların içinde incele; bakacaksın ki her
şeyde bir düzen var. Bir sanat, bir kanun, bir
hikmet, bir güzellik var. O zaman o kanunun
koyucusuna, o hikmetin yaratıcısına, o düzenin
sahibine bu kainâtı böyle güzel, böyle hikmetle
yöneten, o kudret-i külliye sahibi Hâlık’a insan
hemen inanacak, hayran kalacak ve gözyaşları

içinde secdeler edecek...

Onun için, akıl ve mantık Allah'ın varlığını ve birliğini anlayabilir. Anlamamışsa, adam akıllı değil; adam yarım akıllı. yarım akıl da fenadır.

“—Neden fenadır?”

İnsan tamamen ahmak, aptal olsa, “Benim aklım ermez!” diye gider, bilenlere sorar, yine onun işi yürür. Ona buna sorar, “zavallı, acizdir” diye başkaları yardımına gelirler, yine adamın işi yürür. Ama yarım akıllı oldu mu, hem kendisini akıllı sanır hem de yanlış işler yapar bütün işleri berbat eder. Yarım doktor candan eder, yarım hoca dinden eder. Yarım akıl işte insanı böyle orta yerde mânasız, anlamsız bir durumda, kibirli, ucublu bir halde bırakır.

Allah hepimize kâmil akıl ihsan eylesin... Akl-ı selîm, zevk-i selîm, hiss-i selîm ihsan eylesin... Güzellikleri görmeyi nasib eylesin...

Allah göz vermiş görülsün diye; görmezse demek ki mânevî bakımdan kör... Demek ki aklını çalıştırmıyor, göremiyor. Bak Avrupalılar nasıl nice nice incelikleri görmüşler. Avrupalılar, Japonlar, daha başka bir sürü milletler ne çeşit aletler yapıyorlar! Ne çeşit aletler yapıyorlar hayret ediyoruz. Hiç tahmin edebilir miydiniz demirin, madenin böyle havalarda uçacağını? İçine de yüzlerce insan, 300-500 insan binecek de havalarda uçacak.

Düşünür müydünüz, tahmin eder miydiniz görüntünün bir yerden bir yere gideceğini, sesin bir yerden bir yere gideceğini, çok uzaklardaki insanlarla tık diye aleti açtığınız zaman

görüŖebileceđinizi, yüz yüze görüŖebileceđinizi, konuşabileceđinizi tahmin eder miydiniz?..

Akıl bu yaradılıŖın, Ŗu kainâtin sırlarını arayıp bulduğu zaman insanne kadar istifade ediyor. Bak Batılılıklar, bizim hasımlarımız, bizim dıŖımızdaki insanlar istifade etmiŖler, memleketlerine nizam, iŖlerine düzen getirmiŖler. Onlardan mecbur kalıyoruz, istifade etmek zorunda kalıyoruz. Onları eksper olarak, uzman olarak, “Gel, Ŗu iŖin yapılmasında yardımcı ol!” diye çağırarak zorunda kalıyoruz.

Bazılarını biz de yapabiliriz, birbirimize salâhiyet versek ama içimizde onurumuzu da kaybetmiŖiz.

“—Ben müslümanım, kimseye muhtaç olmadan Allah’ın izniyle bu iŖleri yaparım.” diye o düşünceyi de kaybetmiŖiz.

Bir baraja gittim. Barajın yetkilileri beni aldılar, gezdirdiler. Elektrik üreten kısımlarını gezdirdiler. Muazzam makineler... Kaç katlı, yerin altına iniliyor, demir parmaklıklardan merdivenlerden görüyorsunuz; güldür güldür, güldür güldür suyun döndürdüğü tirübünlerden elektrik hâsıl oluyor. Nice Ŗehirler, nice fabrikalar istifade ediyor. Dedim:

“—Ne muazzam Ŗeyler, bunları kimler yaptı?”

“—Almanlar yaptı.” dediler.

“—Biz yapamaz mıyız?”

“—Yaparız hocam.” dedi.

“—Hatta aynen böyle bir Ŗeyi tamamen yerli malzeme ile biz yaparız diye teklif ettik ama

kabul etmediler.” dedi.

Cesaret vermek, fırsat vermek lazım. Yapılsın; bir kusurlu olur, ikincisi daha güzel, üçüncüsü daha güzel olur, en mükemmeli bulursun. Sonunda kimseye muhtaç olmadan yaşarsın.

Allah insana iman verirse zevk de verir. Düşüncede de doğru yolu gösterir. Kimseye de muhtaç etmez. Alnı açık yaşar insan.

Rabbimiz bizi şerefli, haysiyetli, alnı açık, akli yerinde kullar eylesin...

Her şeyin başı iman olduğundan, her şeyin başı Allah'ın varlığını, birliğini anlamak olduğundan, Efendimiz ona çok önem vermiştir. Aya, güneşe bile; evet, gördüğü zaman Allah'a dua ediyor ama bazen de sırtını çeviriyor, bakmıyor.

Neden? O da bir mahlûk...

(*Rabbî ve rabbüke'llâh*) “Benim de Rabbim, senin de Rabbin Allah'tır.” derdi. Yani onlara tapılmayacağını söylüyor. Ümmeti de bilsin diye kendisi de içindeki duygusunu ifade ediyor. “Benim de senin de Rabbin Allah'tır. “Yani,”Sen tapılmaya, ibadet edilmeye

layık değilsin, ancak bir yaratıksın.” diye söylüyordu. Onun için yüzünü de döndürürdü, şerrinden sığınmak, şerrine uğramamak düşüncesiyle.

b. Allah'tan Ayın Hayırlı Olmasını İsterdi

Taberânî Râfi' ibn-i Hadîc'den şöyle rivayet ediyor:⁴

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.276, no:4409; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.X, s.202,no:17147; Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan.

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ هِلَالٌ خَيْرٌ وَرُشْدٌ اللَّهُمَّ
إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذَا ثَلَاثًا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
مِنْ خَيْرِ هَذَا الشَّهْرِ وَخَيْرِ الْقَدْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ
شَرِّهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ

(طب. عن رافع بن خديج)

RE. 533/14 (*Kâne izâ rae'l-hilâle, kâle: Hilâlu hayrin ve rüşdin. Allahümme innê es'elüke min hayri hâze'ş-şehr, selâsen. Allahümme innê es'elüke min hayri hâze'ş-şehri ve hayri'l-kaderi ve eûzu bike min şerrihî, selâse merrâtin*)

Hilali gördüğü zaman derdi ki;

“Hayır ve rüşd hilali olsun bu. ‘Yâ Rabbi! Ben senden bunun hayrını isterim.’ diye üç defa söylerdi.” Yani o bir yeni ayın girişini gösterdiği için, senenin ayları diyoruz ya, on iki ay diyoruz; o ayların yenisini gösteriyor. Yeni bir ay girdiğini gösteriyor. Recep, Ramazan veya Şevval, neyse... O ayın hayrını isterdi:

“Yâ Rabbi! Ben bu ayın senden hayrını isterim ve hayırlı takdirler takdir buyurmanı, mukadderâtımın hayırlı olmasını dilerim ve bu ayın şerrinden sana sığınırım.” diye üç defa söylerdi.

Yeni bir mevsime, yeni bir aya giriliyor diye

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.206, no:4428; İbn-i Ebî Şeybe, *Musan-nef*, c.X, s.400, no:30368; Katâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.77, no:18041; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6694.

başında dua ediyor. Peygamber Efendimiz bize yeni bir aya girildiği zaman oruç tutmayı da tavsiye etmiştir. Yeni bir aya giriyorsun, gördüğün zaman böyle dua edersin Peygamber Efendimiz SAS'in yaptığı gibi.

Peygamber Efendimiz yeni bir aya girildiği zaman oruç tutmayı da tavsiye ediyor. Başında bir oruç tutarsın, bir gün; ortasında bir oruç tutarsın, iki gün; sonunda bir gün daha tutarsın, üç gün. Üç gün tutarsan,

Buyrulmuş ki:⁵

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V,

الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا

(خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El-hasetü bi-aşri emsâlihâ*) “Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir.”

Demek ki üç gün tutarsın, on misli ile otuz gün kadar oruç tutmuş gibi olursun. Her ayda böyle yaparsan bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi sevap kazanırsın. Onun için her Arabî-kamerî ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutmayı tavsiye etmiş.

Ayın ortasında mehtap oluyor biliyorsunuz, ayın on üçü, on dördü, on beşi... O günlerde de oruç tutmayı tavsiye etmiş. Başında da;

“—Bu ayın şerrinden sana sığınıyorum yâ Rabbi! Bu ayın hayrını senden isterim yâ Rabbi! Hayırlı şeyler takdir eyle.” diye dua etmiş.

Siz de zamanı böyle kollayın, zaman dönemlerini, değişmelerini böyle dua ile karşılayın. Allah’tan her şeyin hayırlısını isteyin, her şeyin şerrinden Allah’a sığının.

c. Allah’tan Ayın Bereketli Olmasını Dilerdi

Talha RA’dan şöyle rivayet ediliyor:⁶

s.265; Ebû Zerri’l-Gıfârî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl c.I, s.69, no:265; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.162, no:1397; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.454; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.25, no:661; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.65, no:103; Taberânî, *Dua*, c.I, s.282, no:903; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.340, no:703; Talha ibn-i Ubeydullah RA’dan.

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْيُمْنِ
وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ

(حم. ت. ك. عن طلحة)

RE. 533/15 (*Kâne izâ rae'l-hilâle, kâle: Allahümme ehillehû aleynâ, bi'l-yümni ve'l-îmân, ve's-selâmeti ve'l-islâm, rabbî ve rabbüke'llâh.*)

Peygamber SAS Efendimiz hilali gördüğü zaman, bazen de şöyle dua edermiş:

“—Yâ Rabbi! Bu ayı sen bizim başımıza bereket ayı, uğurluluk ayı olarak getir. Bu aya bizi böyle başlat, böyle sürdür bu ayımızı. Uğurluluk olsun ve iman ayı, selâmet ve İslâm ayı olsun.” Yani içinde imana, İslâm’a uygun yaşayalım; her türlü elemelerden, kederlerden sâlim olalım, hayırlara, bereketlere erelim!” diye dua edermiş.

Sonunda da “Ey hilâl! Benim de Rabbim, senin de Rabbin Allah’tır.” diye ona da hitap ederek öyle söylerdi.

Aşağıdaki hadîs-i şerîf de yine aynı konuyla ilgili rivayet.

d. Ayı Görünce Tekbir ve Tahmid Ederdi

Ubâde ibn-i Sâmit RA şöyle rivayet ediyor:⁷

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذَا الشَّهْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ
الْقَدَرِ وَمِنْ شَرِّ يَوْمِ الْمَحْشَرِ

(حم. طب. عن عبادة بن الصامت)

RE. 533/16 (*Kâne izâ rae'l-hilâle, kâle: Allâhu ekber, allâhu ekber, el-hamdü li'llâh, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh... Allâhümme innî es'elüke min hayri hâze's-şehri, ve eüzü bike min sûi'l-kaderi, ve min şerri yevmi'l-mahşer.*)

Biz 29, 30, 31 gün olan zaman birimine ay diyoruz ya; Arapça'da ona *şehr* derler. Şehr-i Ramadan, şehr-i Receb, şehr-i Şa'ban gibi şehr derler, bu ay demektir. Bizde ay iki mânaya gelir; bir bu 30 gün demek oluyor, birde gökteki kamer veya hilâl demek oluyor, iş karışıyor. Onlar ayırmışlar. Yani gökteki o parlak gördüğümüz şeye, inceyse *hilâl* diyorlar, yuvarlaksa *kamer* diyorlar, ayrılıyor iş. O zaman birimi olan 30 günlük dilime de *şehr* diyorlar, ayrılıyor.

Peygamber Efendimiz yeni bir hilali gördüğü zaman böyle dua edermiş:

(Allâhu ekber, allâhu ekber) “Allah hiçbir

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.78, no:18043; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6696.

yaratıkla, hiçbir şeyle mukayese edilmeyecek kadar uludur, yücedir. (*El-hamdü li'llâh*) Ona hamd olsun! Her türlü hamd, övgü, medh ü senâ, şükür onadır. (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) Güç ve kuvvetin sahibi ancak odur. Ondan başka güç kuvvet sahibi yoktur. Onun emrindeki güçten, kuvvetten başka güç kuvvet de yoktur. O hâkim-i mutlaktır. Her şeye gücü yeter, ne dilerse onu yapar.”

(*Allâhümme innî es'elüke min hayri hâze's-şehr*) “Yâ Rabbi! Ben bu ayın hayrını senden isterim. (*Ve eüzü bike min sûi'l-kader*) Kaderin kötüsünden sana sığınırım. (*Ve min şerri yevmi'l-mahşer*) Mahşer gününün şerrinden de sana sığınırım.” derdi.

Bu zaman değişiminden ahireti de hatırlayıp Allah'tan hayırlar takdir etmesini, eylemesini dilerdi, dua ederdi. Bir de mahşer gününün şerrinden, şerrine uğramaktan yani orada kötü bir duruma düşmekten Allah'a sığınırdı.

Tabii kendisi Allah'ın en sevgili kulu da, biz öğrenelim diye bu duayı böyle talim ediyor, ondan söylüyor. Bir de işte böyle iyi kul olunuyor, onu anlıyoruz. Yani o peygamber, Allah kendisine çok yüksek makam vermiş, insanların en şerefli kılınmış; ama ne kadar mütevazı!

Hani bir insan yüksek bir mevkiye çıksa, çalımından yanına yaklaşılmaz, yanına sokulamazsın; yüzüne bakmaz insanın, tepeden bakar. Çalımlı çalımlı dolaşır ortalıkta. Peygamber Efendimiz padişahların, paşaların,

ağaların, gelmişin, geçmişin, herkesin üstünde en yüksek makama çıkmış; ama ne kadar mütevazı, nasıl dualı... Nasıl istikbali garantili diye, garantiye alıp da böyle gevşemiyor, nasıl Allah'a sığınıyor!

Bak ne diyor?

“—Yâ Rabbi! Şer takdirden, mukadderâtın, mukadderâtın kötü, şer olmasından sana sığınırım. Bana iyi şeyler takdir et.” diyor. Bir de: “Mahşer gününün, kıyamet gününün şerrinden de sana sığınırım.” diyor.

Kendisinin öyle olacağını bildiği halde, ona rağmen tevazu ile ve mahviyetkerâne hareket ederek kibirlenmeden, böbürlenmeden böyle söylüyor.

Bize de onun ümmeti olarak, ondan edebi, erkanı, usûlü, adabı, ahlâkı öğrenen kimseler olarak daima mütevazı olmak yakışır. Mevkiimiz ne olursa olsun, ne kadar zengin, ne kadar yüksek itibarlı, ne kadar soylu olursak olalım işte Peygamber Efendimiz'in yanında tabii solda sıfır kalacağımız muhakkak. Onun hareketi

ortada. Nasıl mütevazı, nasıl boynu bükük, nasıl dualı, nasıl böyle sade bir kul olarak kendisini görüyor.

Hocamız Mehmed Zâhid Kotku Rh.A'i de size anlatıvereyim, hatırlatıvereyim:

Hocamız tabii meşâyih-i kirâmdandı, büyük şeyhlerdendi. Kerametleri de zâhir bir kimseydi. Yalnız ben söylemiyorum, bütün tanıyan kimselerin kendisi ile birer hatırası vardır.

Herkes bir şey söyler. Daha dün söylediler. “Salih kimselerin anılmasında rahmet iner.” diye nakledeyim:

Birisinin şeker hastalığı varmış. Hanım da evde sütlaç yapmış. Sütlaç da hoşuna gidiyormuş;

“—Hanım, şu sütlaçtan, küçük bir kâse getir de biraz da ben yiyeyim!” demiş.

Dün anlattılar, taze haber, ben de ilk defa duyuyorum. Ondan sonra hanım da:

“—Ya, şeker hastasıyın, vermiyorum.” demiş.

O da;

“—Vermezsen verme!” demiş, hafif kızarak evden çıkmış.

Tabii hanımı iyilik için vermiyor ona, “Şekerin artacak, sonra başıma dert olacaksın, başlayacaksın doktor çağır filan diyeceksin, sabret!” demek istiyor. O da alamadığına canı sıkılmış kapıyı çarpmış, çıkmış evden.

Bizim buraya, Hocamız’ın ziyaretine gelmiş, içeri girmiş. Hocamız evin iç tarafına, rahmetli Valide hanımımıza, annemize sesleniyor:

“—Hanım, bir sütlaç gönder, hacı efendinin canı çok sütlaç istedi. Bir sütlaç gönder, bizim sütlaç dokunmaz.” demiş.

“—Bir şey demedim. Oraya içeriye girdim, hemen ‘Hanım, sütlaç gönder’ dedi.” diyor.

Hocamız böyleydi. Birçok kimsede böyle hatıralar vardır. Herkes bilir yani şu cemaatin içinde de nice kimseler vardır. Hani ben damadıyım diye onun kerametlerini görmüş

olmak sırf bana mahsus bir şey değil. Fakat yakını olduğum için çok iyi biliyorum, çok mütevazı idi. Hiç kendisinin o makamına uygun öyle bir çalım, böbürlenme bir şey yoktu.

“—Eh...” derdi, boynunu bükerdi. “Ben âciz, nâciz kardeşiniz...”

derdi, “Ben günahkâr...” derdi, öyle konuşurdu. Demek ki büyüklerin hali, büyüklük hali... Onları hakikaten büyüten hal tevazu oluyor. Peygamber SAS de zâten hadîs-i şerîfnde buyurmuş:⁸

مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ

(القضاءى عن عمر)

(*Men tevâdaa li'llâhi refaahu'llâhu*) “Kim Allah için tevazu ederse, Allah onu yükseltir, aziz kılar. (*Ve men tekebbera vadaahu'llâh*) Buna mukabil kibirlenen, büyüklenen kulu da, Allah aşağı indirir, alaşağı eder, alçaltır.” diyor. Yani hor bir duruma düşürür, başına bir şey getirir, rezil bir duruma düşürür. Yukarıya bakıp dururken çukura düşürür, çamura batırır. Yani onun o kibrinin cezasını çektirtir. Allah hepimizi haddimizi bilenlerden eylesin. Kibre, ucuba düşmeyenlerden eylesin. Sevdiği huylara sahip eylesin. Sevmediği huylardan, hallerden,

⁸ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.139, no:4894; Hz. Aişe RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.219, no:335; Hz. Ömer RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.585, no:18294; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.216, no: 5735; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1442, no:2445; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XX, s.179, no: 21844.

sıfatlardan berî ve pâk eylesin.

e. Hilâli Görünce Dua Ederdi

Bu da o duanın bir başka çeşidi. Demek ki zaman zaman birkaç kelimesi değişebiliyor duaların. Taberânî Abdullah ibn-i Ömer RA'dan şöyle rivayet ediyor:⁹

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ
وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ وَالتَّوْفِيقِ لِمَا
تُحِبُّ وَتَرْضَى رَبَّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ

(طب. عن ابن عمر)

RE. 534/1 (*Kâne izâ rae'l-hilâl, kàle: Allâhümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmân, ve's-selâmeti ve'l-islâmi, ve't-tevfîki limâ tuhibbu ve terdâ, rabbünâ ve rabbüke'llâhü.*)

(*Kâne izâ rae'l-hilâl, kàle*) “Hilali gördüğü zaman Peygamber Efendimiz derdi ki:

(*Allâhümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmân, ve's-selâmeti ve'l-islâmi, ve't-tevfîki*)

Yâ Rabbi! Bu hilali bize emniyet, iman, selamet, İslâm ve tevfik ayı eyle... (*Limâ tuhibbu ve terdâ*)

Bu ayın içinde bizi senin sevdiğin, razı olduğun şeylere uygun hareket etmeye muvaffak eyle...

(*Rabbünâ ve rabbüke'llâhü*) Ey hilal, ey kamer,

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.356, no:13330; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.486, no:1986; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.202, no:17148; İbni Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXVIII, s.310; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.78, no:18044; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6697.

bizim de Rabbimiz, senin de Rabbin Allah'tır.”
diye, burada da kelimeler böyle geçmiş.

İki tane daha gelecek böyle dua.

İbnü's-Sinnî tarafından kaydedilmiş ki:¹⁰

كَانَ إِذَا رَأَى الْهَيْلَالَ قَالَ اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ
وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ وَالسَّكِينَةِ
وَالْعَافِيَةِ وَالرِّزْقِ الْحَسَنِ

(ابن السنى عن جدير السلمى)

RE. 534/2 (*Kâne izâ rae'l-hilâl, kâle: Allâhümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmâni, ve's-selâmeti ve'l-islâmi, ve's-sekîneti, ve'l-âfiyeti, ve'r-rızki'l-haseni.*)

Bu duada da, bu râvi de öyle duymuş. Demiş ki
Peygamber Efendimiz:

“—Yâ Rabbi! Bu ayı bize emniyet, iman, selamet
ve İslâm ayı eyle. Sekinet ve âfiyet ayı eyle.
Helal rızık, iyi rızık ayı eyle.” diye burada da
rızkın güzelini, helalini istediğini bildiriyor.

Nice aylar gelir geçer hiç hatırımıza gelmez,
değil mi muhterem kardeşlerim... Yani
gökyüzüne bakmayız, görsek bir şey söylemek
hatırımıza gelmez. Bakın, Efendimiz'in her
seferinde ne güzel şeyler düşündüğünü anlıyoruz
bu rivayetlerden. Rızkın, kaderin güzel olmasını

¹⁰ İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.III, s.242, no:644;
Osman ibn-i Atike Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.78, no:18045; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189,
no:6698.

düşünüyor; sıhhat, âfiyet düşünüyor; imanın, İslâm'ın sağlam olmasını düşünüyor; emniyet ve huzur içinde olmayı düşünüyor. Başından öyle dua ediyor.

Biliyoruz ki Allah duaları kabul edicidir.

“Bana dua edin, ben duanızı kabul ederim.” diye vaad etmiş, bütün kullarına... Umumi yani sadece has bazı kullarına mahsus değil. “Ey kullarım bana dua edin, ben duanızı kabul ederim.” Biz dua etmiyoruz, biz kazanamıyoruz. Bak Allah'ın iyi kulları, sevgili kulları dua etmesini bildikleri için demek öyle yükselmişler.

Sizde duayı öğrenin, ağızınız dualı olsun. Her fırsattan istifade ederek aklınızı, zekânınızı kullanın, Allah'tan güzel şeyleri isteyin, isteyelim beraberce.

Başka bir rivayet şöyle:¹¹

كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ هِلَالٌ خَيْرٌ. الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي ذَهَبَ بِشَهْرٍ كَذَا وَجَاءَ بِشَهْرٍ كَذَا أَسْأَلُكَ مِنْ
خَيْرِ هَذَا الشَّهْرِ وَنُورِهِ وَبَرَكَتِهِ وَهُدَاهُ وَظُهُورِهِ
وَمُعَافَاتِهِ

(ابن السني عن عبد الله بن مطرف)

¹¹ İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.III, s.246, no:646; Abdullah ibn-i Matruf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.79, no:18047; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6699.

RE. 534/3 (*Kâne izâ rae'l-hilâl, kâle: Hilâlu hayrin. el-hamdü li'llâhi'llezî zehebe bi-şehri kezâ, ve câe bi-şehri kezâ; es'elüke min hayri hâze'ş-şehri, ve nûrihî, ve bereketihî, ve hüdâhu, ve muâfâtihi.*)

(*Kâne izâ rae'l-hilâl, kâle*) Hilali gördüğü zaman derdi ki:

(*Hilâlu hayrin*) “Bu hilâl hayır hilali olsun... (*El-hamdü li'llâhi'llezî zehebe bi-şehri kezâ, ve câe bi-şehri kezâ*) Şu geçtiğimiz ayı bitiren, bu yeni ayı getiren Allah'a hamd olsun... (*Es'elüke min hayri hâze'ş-şehri*) Yâ Rabbi! Ben senden bu ayın hayrını, (*ve nûrihî*) nurunu, (*ve bereketihî*) bereketini, (*ve hüdâhu*) ve hidayetini isterim; (*ve muâfâtihi*) paklığını, temizliğini, afiyetini isterim.” diye elini açar dua ederdi.

İşte çeşit çeşit dualarını görüyorsunuz. Tezgâhın üstünde, sergide Rasûlüllah Efendimiz'in türlü türlü, güzel güzel duaları; beğen, beğendiğini al; hangisini zihnine yerleştirirsen yerleştir. Sen de böyle fırsatlarda böyle güzel dualar eyle.

f. Allah Süheyl'e Lânet Etti

Hız. Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş. Başka râvilerden de gelen rivayetler var. Süheyl diye bir yıldız var gökte. Yemen taraflarında parlak görünürmüş. O taraftan gökyüzüne baktığın zaman o Yemen semasında pırıl pırıl parlak görünürmüş. O Süheyl yıldızı hakkında rivayet şöyle:¹²

¹² İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.III, s.252, no:649; Hız. Ali RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.243, no:4475; Abdullah ibn-i

كَانَ إِذَا رَأَى سُهَيْلًا قَالَ لَعَنَ اللَّهُ سُهَيْلًا فَإِنَّهُ كَانَ

عَشَّارًا فَمُسِخَّ

(ابن السنى عن على)

RE. 534/4 (*Kâne izâ reâ süheylen, kâle: Leane'llahu süheylen feinnehû kâne aşşâran.*)

“O Süheyl’i gördüğü zaman, Allah Süheyl’e lanet etti. Çünkü o zalim bir haraççı, aşşâr idi.” diyor. Yemen’de zalim bir Süheyl isminde kişi varmış ki halka çok zulmedip, haksız mallarını alır, toplarmış. O vesile ile onun böyle mesh olduğunu ve o kişinin o yıldız hâline getirildiği şeklinde rivayetler bu tarzda... (*Femusihâ*) Yani “Böyle bir zalim kimseydi de sûreti böyle tebdil olundu.” diye rivayet var. Buradan tabii anladığımız şu ki; hiç kimse kimsenin malını haksız yere almayacak, lâyıık olmadığı bir şeye elini uzatmayacak, başkasına gadir ve zulüm etmeyecek. Onun kötülüğü görülüyor. Allah’ın öyle kimseleri cezalandırdığı anlaşılıyor.

Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.149, no:18457; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.189, no:6700.

g. Sevdiği Bir Şeyi Görünce Hamd Ederdi

Hız. Âişe Validemiz'den bu rivayet:¹³

كَانَ إِذَا رَأَى مَا يُحِبُّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ
تَمَّ الصَّالِحَاتُ وَإِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ
عَلَى كُلِّ حَالٍ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ حَالِ أَهْلِ النَّارِ

(د. عن عائشة)

RE. 534/5 (*Kâne izâ raâ mâ yuhibbu, kàle: El-hamdü li'llâhi'llezî bi-ni'metihî tetimmu's-sâlihâtü; ve izâ raâ mâ yekrahu, kàle: El-hamdü li'llâhi alâ külli hâlin, rabbi eüzü bike min hâl-i ehli'n-nâri.*)

(*Kâne izâ raâ mâ yuhibbu, kàle*) “Peygamber SAS hoşlandığı, sevdiği bir şey görünce, bir durumla karşılaşıncı derdi ki:

(*El-hamdü-li'llâhi'llezî bi-ni'metihî tetimmu's-sâlihât*) “Nimeti sayesinde sâlih amellerin tamamlanmasının mümkün olduğu Rabbimiz'e, Allah'a hamd olsun...”

Güzel, hoşlandığı bir iş, bir hareket, bir şeyle karşılaşıncı böyle derdi. Yani iyiliği yapmak, sâlih ameli işlemek onunla tamam oluyor. Allah nasib ediyor, ondan oluyor. Veyahut iyi bir şeyle karşılaşıncı, insan hamd edince iş tamam oluyor, o zaman tamama ermiş oluyor,

¹³ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.248, no:3793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.376; İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.II, s.219, no:377; Hız. Âişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.139, no:18394; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6701.

diye böyle (*El-hamdü-li'llâhi'llezî bi-ni'metihî tetimmu's-sâlihât*) derdi.

Her iki mâna da doğrudur, gerçektir. Hakikaten Allah-u Teâlâ Hazretleri tevîkîni refîk etmese, imkân vermese, lütuf etmese, hidayet etmese, insanın hayırlı bir şey yapması da mümkün olmaz. Yani hayır da Allah'ın lütfuyla, keremiyle oluyor; ikramı, iltifatı oluyor. Tabii insan böyle hayırlı bir şeye sahip olunca da *El-hamdü li'llâh* dedi mi, şükretti mi o zaman nimet de tamam olur. O iş tamam olur. "Tamam, eksiksiz, kusursuz; sen de hamd ettin, iş tamama erdi." denilebilir. Bu duayı ezberleyelim:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

(*El-hamdü-li'llâhi'llezî bi-ni'metihî tetimmu's-sâlihât*)

Allah'ın verdiği nimetlere hamd edici olalım. Allah'ın bize verdiği nimetleri bilelim, nimetlere nankör olmayalım ve onu bize veren Rabbimiz'den gafil olmayalım. Onu bize Allah'ın verdiğinden aklımız gafil olmasın, cahil kalmasın.

(*Ve izâ raâ mâ yekrahu, kâle*) Sevmediği bir şeyle, hoşuna gitmeyen, hoşlanmadığı, bir olayla, bir işle, bir durumla, bir hareketle karşılaşınca da derdi ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ حَالِ
أَهْلِ النَّارِ

(*El-hamdü li'llâhi alâ külli hâl*) “Her hâlükârda Allah’a hamd olsun. Her durumumuza; iyi halimize de, kötü halimize de, sevincimize de, sıkıntımıza da hamd olsun! (*Rabbi eüzü bike min hâl-i ehli’n-nâr*) Yâ Rabbi, cehennem ehlinin hâlinden, o duruma düşmekten sana sığıyorum!” derdi.

Tabi her halde Allah’a hamd edilmesi lazım! İyi günler, iyi haller gördüğü zaman hamd edip de, öteki zamanlarda hamd etmemek uygun olmaz. Her hâline hamd edecek insan. Ama nimet olursa, (*El-hamdü-li’llâhi’llezî bi-ni’metihî tetimmu’s-sâlihât*) diyecek ve şükredecek. Kötü bir şeyle karşılaşır, (*El-hamdü li’llâhi alâ külli hâl*) diyecek.

Hapşırıldığı zaman da (*El-hamdü li’llâh*) demek gerekir. Öyle diyene de ötekisinin, (*Yerhamüke’llâh*) demesi vardır. Onun da ona, (*Yehdînâ ve yehdîkümu’llâh*) diye dua etmesi vardır.

h. Korktuğu Zaman Ettiği Dua

Sevban RA’dan Neseî şöyle rivayet ediyor:¹⁴

كَانَ إِذَا رَاعَهُ شَيْءٌ قَالَ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا شَرِيكَ لَهُ

(ن. عن ثوبان)

RE. 534/6 (*Kâne izâ râahu şey’ün, kâle: Allâh,*

¹⁴ Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.238, no:424; Ebû Nuaym, *Hilyetü’lEvliyâ*, c.V, s.219; İbnü’s-Sinnî, *Ameli’l-Yevm ve’l-Ley-leh*, c.II, s.137, no:334; Sevban RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.139, no:18367; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.189, no:6702.

allàhu rabbî lâ şerîke leh)

(*Kâne izâ râahu şey'ün, kâle*) “Peygamber Efendimiz bir şeyden biraz telaşlanır korkarsa, heyecanlanırsa derdi ki:

(*Allàh, allàhu rabbî, lâ şerike leh*) “Allah benim Rabbimdir, onun şerîki, nazîri yoktur.” Yani heyecanlandığı, korktuğu zaman, bir hadise onu telaşlandırdığı zaman böyle derdi. Tabii Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyin sahibi, her şeyin hâlıkı; kendisine iltica edeni, tevekkül edeni kötülüklerden korur. Korkulacak şeylerden emin kılar, selamete çıkartır. Kendisine iltica edeni mahrum eylemez. Onun için Allah’a iltica eder, O’nun şerîki olmadığını ifade ederdi.

i. Bir Şeyden Hoşnud Olduğu Zaman Sükût Ederdi

Süheyl ibn-i Sa’d RA şöyle rivayet ediyor:¹⁵

كَانَ إِذَا رَضِيَ شَيْئًا سَكَتَ

(ابن منده عن سهيل بن سعد الساعدي أخى سهل)

RE. 534/7 (*Kâne izâ radiye şey'en sekete.*) “Rasûlüllah Efendimiz bir şeyden hoşnut olduğu zaman sükût ederdi, susardı.”

Herhalde onun için olsa gerek, dedelerimiz ne diyorlar:

¹⁵ İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.489; İbn-i Abdilber, *el-İstîâb*, c.I, s.202; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.III, s.211, no:3569; Süheyl ibn-i Sa’d RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18384; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.189, no:6703.

“–Sükût ikrardan gelir.”

“–Kız, söyle bakalım, bu işten memnun musun?”

Susuyor mesela. Hani, “Şunu şöyle yapayım mı, sana şunu alayım mı?” Susuyor. “Tamam, al!” demek o. Yani sükût etti mi, sükût ikrardan yani kabulden gelir, o zaman razı olduğuna alâmet.

Peygamber Efendimiz bir şeyden hoşnut ve razı oldu mu sükût ederdi, tamam.

“–Hoşlanmadığı bir şey olduğunda ne olur?”

Bu orada söylenmiyor ama, hoşlanmadığı bir şeyde susması mümkün değildi Peygamber Efendimiz’in; susmazdı. O zaman söylerdi. Nasihat etmesi gerekiyorsa nasihat ederdi, müdahale etmesi gerekiyorsa müdahale ederdi, muhakkak o işi düzeltirdi.

Hatta sünnet-i seniyye biliyorsunuz, birkaç kısma ayrılıyor:

1. *Kavlî sünnet*,
2. *Fi’lî sünnet*,
3. *Takrîrî sünnet*.

Kavlî sünnet ne demek?

Peygamber Efendimiz’in söylediği sözler, tavsiyeler, emirler, yasaklar. Diliyle ifade ettikleri...

Fi’lî sünnet ne demek? Efendimiz’in yaptığı şeyler.

“–Efendimiz şöyle yapardı, böyle otururdu, kibleye doğru yönünü dönerdi, duada elini kaldırırdı, yüzüne doğru çevirirdi. Kötü bir

şeyden sığınacağı zaman elini aşağı indirirdi...”
Fiilini anlatıyor, yani fiilî sünnet.

Takrirî sünnet ne demek?

Yanında bir şey yapıldığı zaman ses çıkartmamışsa, demek ki kötü değil ki ses çıkartmamış. Efendimiz’in yanında bu iş yapıldı da hiç itiraz etmedi; demek ki yapılabilir. Çünkü biliyoruz ki Efendimiz yanında kötü bir şey yapıldığı zaman durmaz, “Bunu böyle yapmayın, bu günahdır.” diye söylerdi.

Birisi yemek yiyordu Peygamber Efendimiz’in yanında, sol eliyle yiyordu. “Canım, bırak işte, cahil, çölden gelmiş bedevi, köylü, dağlı, görgüsüz... Sağ eliyle de yese ağzına girecek, sol eliyle de ağzına girecek...” filan demedi. Sol eliyle yemek doğru olmadığından:

“—Ey filanca, sol elinle yeme, sağ elinle ye!” dedi.

Hemen bak müdahale ediyor, sol eliyle yemek doğru olmadığı için. Birisi yanlış bir şey yapsa, “Onu öyle yapma!” diye söylerdi hemen, bunun yapılması böyle doğru olmuyor diye.

Muhterem kardeşlerim!

Buradan bize büyük bir ders çıkıyor. Evet, her şeye çok karışmak uygun olmuyor. Sabretmek iyidir, sükût etmek iyidir ama kötülüğün karşısında sükût etmek olmaz. Söylenecek yerde sükût etmek, yani hakkın ezildiği, çiğnendiği yerde sükût etmek kötü bir şey, şeytanın sıfatı o... (*Şeytânun ahras*) “Dilsiz şeytanın işi o...” Kötülük yapıyor da ses çıkartmıyor. Öyle şey

olmaz.

Müslüman kötülüğe müdahale eder, onu düzeltmeye çalışır. Ya eliyle düzeltir, ya diliyle nasihat eder, onu düzeltmeye çalışır. Hiçbirine gücü yetmiyorsa içinden Allah'a sığınır, buğz eder, der ki; “—Yâ Rabbi! Ne yapayım, bu kadar zalim kişi toplanmış; ben bunlara şimdi bir söz söyleyecek durumda da değilim, bu işi düzeltecek durumda da değilim. Ama ben bunlardan değilim. Ben bunların ameline razı olmuyorum, istemiyorum ama düzeltmeye de gücüm yetmiyor. Affet beni yâ Rabbi. Beni onlardan sayma, bu zalimlerin arasına katma yâ Rabbi!” diye dua edecek. Müslümanın tavrı bu olacak.

Maalesef İslâm'ın bu ahlâkını, Peygamber Efendimiz'in bu tavsiyesini, bu huyunu ihmal etmişiz biz. Şimdi evimizde, çevremizde bir sürü kötü şey olur, ses çıkartmayız. Alışmışız, artık kötülükler alışkanlık olmuş, iyi şeyler yapılmaz hale gelmiş. Bu kötü bir huy...

Bugünden itibaren, şu hadisten sonra kötülüğün karşısında susmayalım!

Âcizane ben de dergimizde üç beş sayı evvel yazmıştım. Umumiyetle bu yersiz sükûtu uygun görmüyorum. Arkadaşlarıma onu bildirmek için demiştim ki;

Mübarekler, bir mecliste, bir toplantıda bulunuyorsanız; o toplantıda konuşan kişi eğer sizin hoşlandığınız, sizin aklınıza, mantığınıza uygun güzel şeyler söylüyorsa, sonunda elinizi kaldırın, söz isteyin:

“—Tamam, bu konuşmaları beğendim, ben de sizin fikrinize katılıyorum, bende sizin gibi düşünüyorum.” deyin!

“—Neden?”

Ona takviye olur, destek olur. O da sevinir.:

“—Ha, bak, yalnız değilmişim.” der.

Hoşlanmadığınız ters bir fikir, dine, imana, akla, mantığa aykırı bir şey oluyorsa, söyleniyorsa; o zaman da elinizi kaldırın:

“—Hayır, ben böyle düşünmüyorum, bunun aslı böyle değildir, şöyledir. Sen yanılıyorsun. Ben sana katılmıyorum, senden farklı düşünüyorum.” filan deyin.

“—O zaman ne olur?” O zaman da kötü insanlar:

“—Ya bu memlekette insana yanlış bir iş yaptığı zaman müdahale edecek kişiler var, ben onun için her şeye öyle karışmayayım.” der.

Kötüler kötülükten geri durur. Kötülüğün engellenmesi için bu şart. O bakımdan aktif müslüman olun!

Ama tabii emr-i marufun, nehy-i münkerin usûlü var; kibarca olacak. Usûlüne uygun, temiz bir şekilde olacak. Karşı tarafın kalbini kazanacak tarzda olacak. Edeb-i kelâma riayet edeceksin. Karşıdaki insanın iyiliğini isteyeceksin. Onu sevdiğini, onun iyiliğini istediğini ihsas edeceksin ona. Senin böyle hasbeten lillâh iyi niyetle konuştuğuna kânî olacak. Kibirli olarak konuşmayacaksın. Ona münakaşada galip gelmek maksadıyla konuşmayacaksın. Böyle olursa sözün tesir eder.

Aksi takdirde tabii iş inatlaşmaya gider. O zaman münakaşa olur, münakaşadan da bir hayır ve fayda gelmez. Ama usûlüyle yapıldığı zaman çok faydalı olur.

Üç beş kişi bir taşra kasabasında içki içiyorlarmış. Her akşam toplanmayı âdet edinmişler. Bir akşamda birisinin evine gelmişler. Nöbetleşe her hafta ev değiştiriyorlar, birisinin evine gidiyorlar, içki içiyorlar. Mezeler filan hazırlanıyor, karıları da hizmet ediyor bu işe. Fakat o gittikleri evde kadın müslüman, mütedeyyin bir kadınmış;

“—Hey, hey! Bu sizin haliniz ne olacak?” diye bir çıkışma yapmış, acı acı birkaç söz söylemiş.

O günden sonra kesmişler. Yani söylemek lazım!

Adam yanlışı yapmaktan yılmıyor, biz doğruyu söylemekten nasihat etmekten yılıyoruz. O yanlışı yapıyor günaha giriyor, ondan yılmıyor, günahattan kaçmıyor; biz müdahale etsek sevap kazanacağız, biz sevaptan kaçıyoruz. Akıl ve mantığa uygun değil. Yani Müslümanlığa uygun değil.

Müslüman ne yapacakmış demek ki?

Razı olmadığı bir şey olduğu zaman susmayacak, söyleyecek. “Ben buna razı değilim, yapmayın böyle.” diyecek. “Ayıptır, günahdır” diyecek.

Mesela eskiden dedeler camiye gidip gelir, yaşlı bastonuyla, mahallenin bütün çocukları korkardı. Hele bir edepsizlik yapsın; indirir bastonu kafasına! Hele bir başkasının ağacına çıksın, hele bir başkasının eriğini, elmasını yolsun,

hele bir kötü bir laf söylesin! Bakarsın sırtına, kafasına, poposuna bir baston inmiş.

Kimden geliyor?

Hacı dededen geliyor. Hacı dede duydu;

“—Seni edepsiz seni! Bir daha duymayayım, ağzını yakarım senin. Böyle şey yok!” dedi.

Tamam, ondan sonra olmaz.

Şimdi kimse kimseye karışmıyor. Karıştığı zaman da ana baba da razı olmuyor:

“—Sen benim çocuğuma ne karışıyorsun?!” diyor.

Komşuya da karıştırtmıyor, kendi annesine babasına da karıştırtmıyor. Öyle şeyler hatırlıyorum ben.

“—Ben çocuğumu kendim terbiye ederim, sen karışma benim çocuğuma!” diyor gelin, çaçaron!..

“—Niye karışmayacakmışım? Ben senin ananım, babanım.”

Peygamber Efendimiz razı olduğu bir şey olunca susardı, razı olmadığı zaman da susmazdı.

Şeyh Sâdî-i Şîrâzî var, mübarek bir filozof adam. Böyle çok güzel söz söyleyen bir kimse.

“—İki şey insanı çileden çıkartır, çok kızdırır. Yani tepesinin tasını attırır: Bir, susulacak yerde konuşmak... İki, konuşulacak yerde susmak.”

Yerini bileceksin! Susulacak yerde konuşursan olmaz. Adam şurada namaz kılıyor, burası ibadethane; o da yan yana gelmiş öbür tarafta,

dırdırdır... Namaz kılıyoruz, herkes dönüp bakar bu sefer. Ya burada Kur'an okunuyor; konuşacaksan caminin dışında konuş, mesela. Susulacak yerde konuşuyor. Veya bir alim, büyük bir zât vardır. Onun meclisinde herkes edeple duruyor, ötekisi konuşuyor; olmaz. Susulacak yerde konuşmak uygun değil. Buna kızar insan.

İki, konuşulacak yerde susmak. Tam hakkı söyleyeceksin. Tam sırası geldi, fırsat elinde; söylesene be adam! O zaman susuyor. Olmaz! Yerini bileceğiz. Konuşmanın da sükutun da yerini bileceğiz. Kime nasıl söyleyeceğimizi de bileceğiz. Edeb-i kelâma söylemenin şekline şemâiline de dikkat edeceğiz, o zaman çok sevap kazanırız.

Bu dille insan cenneti de kazanır, cehenneme de düşer. İşte bu dille! İnsanı en çok zarara uğratan iki uzvundan bir tanesi bu dildir. Batırır da çıkartır da...

Söz ola kese savaşı, Söz ola kestire başı...

Bazen bir güzel söz söylersin savaş kesilir, bazen bir ters söz söyler adam, hadi bakalım kelle gitmiş cellata... O bakımdan sözümüze dikkat edelim.

Sükûtun ibadet olduğunu biliyoruz, hadîs-i şerîflerden öğrendik. Sükût nedir?

Büyüklerin halidir, sükût ibadettir. Sükutu tefekkür olan bir insana ne mutlu! Sustuğu zaman zihninden Allah'ın hikmetlerini, ibretlerini düşünüyor, tefekkür ediyor. Sükût ibadettir ama

yeri geldiği zaman da konuşmak lazım.

“—Be adam sen bu hadiseyi gördün, bu zalim bu mazlumu tepeledi. Sende şahit oldun. Konuşsana, şahitlik yapsana!”

“—Yok, sükût iyidir.”

Yok, burada iyi değil. Burada söylemek lazım. Burada söylemediğin zaman adalet olmuyor, adalet kayboluyor, haksızlık devam ediyor.

O bakımdan, bunları da Allah insana yine zevk-i selîm verecek de öyle anlayacak insan. Konuşulacak yeri bilmek, susulacak yeri

bilmek... Çocuklarınıza filan bunu küçükten öğretin. Nerede konuşacak?

Büyüklerin yanında konuşulmaz.

“—Bak evladım, o zaman dinlersin, büyüklerden ibret alırsın. Ama bir şey sorulduğu zaman cevap verirsin.”

“—Adın ne senin?” Söylemez.

“—Nereye gidiyorsun?” Söylemez.

“—Şunu biliyor musun?” Söylemez.

“—Bunu biliyor musun?” Söylemez.

Olmadı. Söylenecek yerde söylemesini, ciddi ciddi konuşmasını da öğretmek lazım.

Hız. Ömer babayiğit babayiğit geliyormuş yolun öbür tarafından, dev gibi adam, mübarek, Allah şefaatine erdirdin. Kahraman da bir kimse... Sinirli, asabi mizaçta bir kimse. Çocuklar onu görünce çil yavrusu gibi dağılmışlar. Sokakta kimse kalmamış.

“—Kim geliyor?” Hz. Ömer geliyor.

Kadınlar da bir keresinde öyle kaçışmışlar da Hz. Ömer geliyor diye, Peygamber Efendimiz gülmüş;

“—Şeytan yolda Hz. Ömer’i görse yolunu değiştirir.” demiş.

Peygamber Efendimiz’in böyle bildirdiğine göre korku verici bir insan.

Hz. Ömer’in geldiğini gören mahallenin çocukları çil yavrusu gibi dağılmışlar, hepsi kaçmış. Bir tanesi duruyor, Hz. Ömer’in de dikkatini çekmiş, gelmiş yanına:

“—Yavrum, hepsi kaçtılar, sen niye kaçmadın?” demiş. Çocuk demiş ki:

“—Bir kabahat işlemedim ki kaçayım. Yol senin geçmene yetmeyecek kadar dar değil ki kenara çekileyim, onun için böyle durdum.” diyor.

“—Aferin, sen akıllı çocuksun.” diye başını okşamış.

Eh işte böyle sorulduğu zaman mantıklı mantıklı cevap verene ne mutlu!

Bir arkadaşımız var, mühendis. Bir arkadaşın evine gitmiş, küçük bir çocuk... Küçük çocuk görünce severiz, takılırız.

“—Nasılsın iyi misin, ne var ne yok?..” filan, biraz böyle çocuksu şeyler sorarız.

Diyor ki:

“—Bir soru sordum, bir cevap verdi adam gibi, okkalı bir cevap... Bir soru daha sordum, bir

daha cevap verdi ki o da okkalı. Toparladım kendimi... Yani bu çocuk ama adam gibi bir çocuk, büyümüş de küçülmüş...”Bazen de böyle oluyor.

Demek ki çocuklarımızı güzel yetiştirelim, küçükten öğretelim.

Bir de bir arkadaşımızın başından geçmiş bir fıkra var. Birisi misafir etmiş, evine çağırılmış. Sofrada oturacaklar, boyuna küçük çocuk konuşuyor. Babası da:

“—İşte bak, bu bunu bilir” diyor; onu söylüyor, “bunu bilir” diyor, onu söylüyor çocuk. Burasına gelmiş, artık dayanamamış;

“—İyi, şimdiye kadar çocuğuna konuşmayı güzel öğretmişsin, şimdi de susmayı öğret!” demiş. “Biraz da susmayı öğret!” demiş.

Demek ki, çocuklarımıza küçükten öğretelim, kendimiz de öğrenelim; nerede konuşacağımızı, nerede susacağımızı bilelim! Nerede hangisinin daha uygun olacağını seçmek artık bizim zevkimize, aklımıza, mantığımıza, olgunluğumuza kalmış bir şey oluyor ama tecrübeyle bu elde edilebilir.

j. Duadan Sonra Ellerini Yüzüne Sürerdi

Bir hadîs-i şerîf daha okuyoruz:¹⁶

كَانَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحُطَّهُمَا حَتَّى
يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ

(ت.ك. عن ابن عمر)

RE.534/9 (*Kâne izâ rafea yedeyhi fi'd-duâi, lem yehuttahümâ hattâ yemseha bihimâ vecchêhû.*)

(*Kâne izâ rafea yedeyhi fi'd-duâi*) “Efendimiz elini dua için kaldırdığı zaman, (*lem yehuttahümâ hattâ yemseha bihimâ vecchêhû*) yüzüne sürmeden yere bırakmazdı. Dua etti mi, duanın arkasından muhakkak elini yüzüne sürerdi, öyle tamamlardı duasını.”

Duanın adâbındandır elini gökyüzüne doğru çevirmek; ama meyilli olarak, yüzüne doğru tutarak yukarıya doğru çevirmek. Dua bittiği zaman da yüze sürmek onun için adaptan oluyor. Abdullah ibn-i Ömer RA’ın bildirdiğine göre böyle yüzüne mesh ederdi, elini yüzüne sürerdi. Ondan sonra indirirdi.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi her halimizde Rasûlüllah’a uyanlardan eylesin... Sünnetini ihyâ edenlerden eylesin... Böylece şehid sevapları gibi, şehid dereceleri gibi yüksek

¹⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.244, no:3308; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.37, no:129; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.719, no:1967; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.124, no:7053; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.44, no:39; Taberânî, *Dua*, c.I, s.88, no:213; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XX, s.49; Hz. Ömer RA’dan.

dereceler kazanmayı cümlemize nasib eylesin...
Cennetiyle, cemaliyle cümlemizi müşerref
eylesin...

Şu hadisleri okuyup da kendisine sevgi ve hayranlık duyduğumuz Rasûlüllah Efendimiz SAS'e ahirette komşu eylesin... Dünyada kendisinden çok sonra dünyaya geldik de göremedik, ahirette onun sohbetinden, cemalinden, meclisinden bizi mahrum eylemesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
29. 01. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü